

Útok na bod f7 (f2)

A. Chačaturov, mistr

Pěšec f7 (f2) je jediný z pěšců, který je chráněn pouze králem. Není proto divné, že přitahuje pozornost jak začínajících šachistů, tak i zkušených mistrů.

Ve znamení útoku na tuto slabinu byly formovány první šachová zahájení : 1.e4 e5 2.f4-otevření linie „f“ pro věž (královský gambit), nebo 1.e4 e5 2.Sc4 (Střelcovo zahájení), nebo 1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 (italská, Evansův gambit , obrana dvou jezdců).

Hned na začátku vysvětlím v tomto útoku rozhodující roli **bělopolého střelce** :

1) *Z bezpečného postavení vlastního tábora se účastní děje* (na rozdíl od jezdce, který pro napadení bodu f7 musí získat kryté postavení na g5,e5,d6 nebo se na tyto body dostane až bezprostředně před útokem)

2) *Na svoji útočnou pozici se dostane rychle* (na rozdíl od věže, kterou je nutno v zahájení vyvést na f1 a otevřít sloupec nebo zapojit až ve střední hře-na sedmou řadu.

3) *Po krátké rošádě brání střelec úniku pěšce f7 z úderu .*

Podívejme se například, jak je veden útok v Philidorově obraně. **1.e4 e5 2.Jf3 d6** (*pasivní systém, zcela nevhodný pro začátečníky*) Po **3.d4 Jd7 4.Sc4 Se7?** (lepší je 4...c6) hraje bílý **5.de!**, a ukazuje se, že na 5...de následuje 6.Dd5 a na 5...J:e5- 6.J:e5 de 7.Dh5 s úspěšným završením útoku v obou případech.

Přesněji se brání černý cestou **3...Jf6 4.Jc3** (4.de J:e4) **4...Jbd7 5.Sc4 Se7**

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+	l	♙	k	+	t	(
7	p	p	p	n	v	p	p	p	'
6		+		p	♞		+	&	
5	+		+		p		+	%	
4		+	L	P	P	+		+	\$
3	+		♞		+	N	+	#	
2	P	P	P	+		P	P	P	"
1	R	♞	Q	♞		+	R	!	
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

Nyní může bílý vzít pěšce f7 čtyřmi způsoby! : 6.S:f7, 6.de de 7.S:f7, 6.Jg5 0-0 7.S:f7 a 6.de de 7.Jg5 0-0 8.S:f7 avšak ani v jednom případě nezískává nějakou převahu.

Rozeberte výše uvedené varianty a pak se podívejte do učebnice zahájení.

Ve známé pozici varianty dvou jezdců **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.Jg5** obětuje černý při své obraně pěšce – **4...d5 5.ed Ja5 6.Sb5 c6 7.dc bc** a podle současného ocenění získá plnohodnotnou hru.

Při přechodu k pozicím střední hry zdůrazním, že napadení pěšce f7 je často ukončeno jeho dobytím. Často je protivník vázaný obranou pěšce přinucen k ústupkům v jiných místech obrany.

BNT

Chačaturov

Kudrin

Moskva, 1939

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+		+		t	k	+	(
7	+	p	p	q	+	p	p	p	'
6		p	n	+		+		+	&
5	+		+		+		+		%
4		+	L	+		W		+	\$
3	+		P	P	+		+	P	#
2	P	P		+		+	P	+	"
1	R		+		+	R	K		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

Tato pozice vznikla z odmítnutého královského gambitu. Po **16.d4 Vac8 17.Vae1** byl černý nucen při obraně f7 uvolnit linii „e“. **17...Ve7** (silnější je **17...Jd8**) **18.V:e7 D:e7 19.Vf2! Ja7** (lépe **19...Ja5 20.Ve2 Dd7**) **20.Ve2 Dd7 21.De4 Jc6 22b4 g6 23.d5 Jb8 24.De7 Kg7 25.D:d7 J:d7 26.Ve7 Vd8 27.d6 cd 28.V:f7 Kh8 29.Sb5 30.V:b7** a bílý brzy zvítězil.

Podívejme se na fragmenty některých pozic, ve kterých útok na f7 (f2) přinesl úspěch.

BNT
Botvinnik **Euwe**
Zápas-turnaj o světové
prvenství 1948

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+		+		t	k	+	(
7	+		+		p	p	p	'	
6	p	p	R		+	n	+	&	
5	p	l	+		+			%	
4		+		P	+			+	\$
3	P	v		P		+			#
2	L	P		+		R	P	P	"
1	+		+		+	K		!	
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

Střelci a věže vyvíjejí silný tlak na královské křídlo černého. Rozhodující úder provede pěšec e4.

26.e5

„To je ještě silnější než 26.Vd7 Jh8 27.e5, na což by černý odpověděl 27...c5 a pak Vad8 s určitou protihrou.“

P.Keres

26...Je7

„Nebylo lepší 26...Vae8 27.e6 fe 28.Vd7 V:f2 29.V:g7 Kf8 30.K:f2“

27.e4! c5 28.e6 f6 29.V:b6 Sc6 30.V:c6 J:c6 31.e7 Vf7 32.Sd5.

Černý vzdal.

BNT
Boleslavskij **Steiner**
Stockholm, 1954

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	Q		+		t	k	+	(
7	+		v	Q	+	p	p	p	'
6		+		+		+		+	&
5	+		p		P		+		%
4		+	L	+		P		+	\$
3	+		+		+		+		#
2		+		+		+	P	P	"
1	+		+	R	+		K		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

Černé figury jsou stísněné, jak má ale bílý pokračovat v útoku? Věž lze převést na sedmou řadu těžko pro nezabezpečené postavení krále.

42.h4!

„Účast tohoto skromného pěšce v útoku na krále rozhodne.“ I.Boleslavskij

42...Sa5 43.h5 Sc3

„I po 43...Db4 44.e6 fe 45.D:e6 Kh8 46.De7 Vb8 47.h6 Dc3 48.Vd7 bílý vyhraje „

44.Vd6 Db1 45.Kh2 h6

46.D:f7 V:f7 47.Vd8 Kh7

48.S:f7. Černý vzdal.

ČNT
Fischer Reshevsky
Mistrovství USA, 1959

X A B C D E F G H Y
8 r + l ♗ t k + (
7 p p + p p p v p '
6 + + ♞ p + &
5 ♞ + ♡ + %
4 + ♞ + + \$
3 + L ♞ ♞ + #
2 ♡ ♡ ♡ + ♡ ♡ ♡ "
1 ♠ + ♞ ♞ + ♠ !
x a b c d e f g h y

Tato pozice se již dříve vyskytla v partii Bastrikov-Šamkovič RSFR (1958) ve které přišlo 9...J:b3 10.ef J:a1 11.fg J:c2 12.D:c2 K:g7 13.f4 se složitou, lehce pro bílého výhodnou pozicí.

Reshevskij zahrál pasivně **9...Je8?**, na což následovalo **10.S:f7! V:f7** (na 10...K:f7— 11.Je6) **11.Je6** a bílý získal dámu.

ČNT
Rubinstein Aljechin
Semmering, 1926

X A B C D E F G H Y
8 + ♗ + k + (
7 p L + + p p p '
6 + + p + + &
5 + ♞ + + %
4 + ♡ ♡ + n + \$
3 + ♞ + ♡ #
2 ♡ + ♞ ♡ ♡ ♡ "
1 + + ♞ + ♠ ♞ !
x a b c d e f g h y

Jak zesílit tlak na pěšce f2?
Po 18...dc se do obrany zapojí jezdec --19.Je4

18...J:f2! 19.K:f2

Na 19.Da1 dc 20.Jb3

A. Aljechin uvádí následující variantu : 20...Jg4 21.J:c5 Dd4 a na 19.Sa5 –19...J:d1 20.S:d8 d3 21.e3 J:e3

19...dc 20.e3 cd 21.Ke2

Db8 22.Sf3 Vd8 23.Db1 Dd6

24.a4 f5 25.Vd1 Sb4 a bílý brzy vzdal.

ČNT

Klinger

Dorfman

Budapešť, 1988

X A B C D E F G H Y
8 r + + r + k + (
7 p p p q + p p p '
6 v p n n + &
5 + + + + %
4 + L + P + + \$
3 + P + N #
2 P P + P P P "
1 R v Q R K !
x a b c d e f g h y

Cíl--pěšec f2.

15...h5 16.J:h5 J:e4

17.Se3 J:f2! a černý vyhrál
pěšce, protože na 18.S:f2 S:f2
19.K:f2 následuje 19...Df5
20.Df3 Dc5. Rozhodující roli
v kombinaci sehrál nekrytý
střelec c4.

BNT

Semenov

Nikolajev

Ulan-Ude, 1988

X A B C D E F G H Y
8 + r t + k + (
7 p p + + p p '
6 p + w p &
5 + + N v %
4 n L P + + \$
3 + N + + Q #
2 P P R P P P "
1 + + + R K !
x a b c d e f g h y

Zatím pěšce f7 napadá jeden
jezdec. Je ale nutno brát
v úvahu „rentgenovské“
paprsky střelce c4. A věž na f1
jen čeká, až se jí otevře linie.

21.f4! S:f4 22.J:f7! V:d4

22...K:f7 23.V:f4 D:f4

24.D:e6 Kf8 25.Vf2 a bílý
vyhraje.

23.J:h6 gh 24.D:e6 D:e6

25.S:e6 Kg7 26.V:d4 Se3

27.Kh1 S:d4 28.Vf7 Kg6

29.V:b7 Vf8 30.g4 Vf2 31.Sf5.

Černý vzdal

BNT

Kasparov

Nougerias

Belford, 1988

X A B C D E F G H Y
8 + r + t k + (
7 + p + q + p p '
6 p + n + + + &
5 + + L + p %
4 P + + + + \$
3 + + + + #
2 P + P P P "
1 + R Q R K !
x a b c d e f g h y

20.h4!

Aby mohl po 20...gh použít
v útoku dámu tahem 21.Dh5

20...Vfd8

Na 20...Vcd8 přijde
21.S:c6 s velmi příjemnou
koncovkou.

21.hg! Df5 (21...D:d5,
22.Ve8)

22.Vc5 g6 23.Db3 Vb8
23...Ve8 24.V:e8 V:e8
25.Dc3 (G.Kasparov)

24.Dc4 Ve8 25.V:e8 V:e8
26.S:c6 Ve1 27.Kh2 D:f2
28.Sf3 Dg1 29.Kg3. Černý
vzdal

V partii **Šibarevič-Pavlov**
1988 vedli soupeři vzájemné
útoky na pěšce f7 a f2.

Sicilská obrana B22

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.c3 Jf6
4.e5 Jd5 5.d4 cd 6.Sc4 Jb6
7.Sb3 d5 8.ed dc 9.J:c3 ed
10.Jg5

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+	l	♙	k	♖		t	(
7	♙	♙	+		+	♙	♙	♙	'
6		♞	♞	♙		+		+	&
5	+		+		+	♞			%
4		+	+		+			+	\$
3	+	L	♞		+		+		#
2	♙	♙		+		♙	♙	♙	"
1	♞	♖	♞	♞		+	R		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

10...d5!

10...Je5 11.f4 h6 12.fe hg
13.0-0 d5 14.Je4! je výhodné
bílému

11.J:d5 J:d5 12.S:d5 Sb4
13.Kf1 0-0 14.Dh5 Sf5 15.S:f7
Kh8 16.Se3 Dd3 17.Kg1 Jd4
18.S:d4 D:d4 19.h4 Sg6?

Logické neboť nelze
20.S:g6, ale....chybné ! Po
správném 19...h6 nebo
19...Sc5 20.Vf1 h6 by nestál
černý hůř.

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	r	+		+	t		♞	(
7	♙	♙	+		+	L	♙	♙	'
6		+		+	l		+	&	
5	+		+		♞	♞	%		
4	♖		♙		+	♙	\$		
3	+		+		+		#		
2	♙	♙		+		♙	♙	+	"
1	♞		+		+	♞	R		!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

20.D:g6 hg 21.h5 V:f7
22.hg Kg8 23.gf Kf8 24.Je6 .
Černý vzdal

Na závěr se podíváme na
zakočení znamenité 11-té
partie zápasu o titul Karpov-
Kasparov

ČNT

Karpov

Kasparov

Moskva, 1985

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y		
8	+	r	+				+	k	+	(
7	p	l	+	r	+	p	p			'	
6	p	n	+		♙		p	&			
5	+			L	+					%	
4	+							Q	+	\$	
3	P		+					N	P	#	
2	P		+					P	P	+	"
1	+							R	R	♞	!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y		

Tato pozice vyžadovala od černého přesnou obranu. Napadená věž má 4 pole pro ústup. Na 22...Vdc7 nebo 22....Vdd8 následuje 23.b4 ,odnímající jezdcí pole a5 a zesilující tlak, na 22...Ve7 Kasparov ukazuje 23.V:e7 D:e7 24.S:f7! D:f7 25.Vd7 h5 26.Dh3. Pouze 22....Vd6 s následujícím 23....Vcd8 vedlo k zjednodušení a rovnováze.

Karpov však zcela neočekávaně zahrál 22...Vcd8?? a po 23.D:d7 V:d7 24.Ve8 Kh7 25.Se4 se musel vzdát.

Nyní úlohy k tématu:
Všude je na tahu bílý

1.

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y			
8	+							+	k	+	(
7	+					♙	p	p		'		
6	+					p			p	&		
5	p					♞	P	t		+	P	%
4	p					R	R			+	\$	
3	+	P	+						Q	P	#	
2	P	t							P	K	+	"
1	+	L	+								+	!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y			

2.

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y						
8	+								+	r	+	(
7	+	R	+						t	♞	n	'			
6	+									+	p	+	&		
5	p								Q	p	♙	%			
4	+											+	\$		
3	P	L	P								P	#			
2	K	P										+	"		
1	+												+	R	!
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y						

3.

X A B C D E F G H Y
8 r + + w k t (
7 p + + p + '
6 n + + p + &
5 + p + v p %
4 + v R + P \$
3 + L + + Q P #
2 P P + P + "
1 + R + K !
x a b c d e f g h y

4.

X A B C D E F G H Y
8 r + l + k + t (
7 + w n v p p p '
6 p p p p n + &
5 + + p + %
4 P + L P P + + \$
3 + N + N + #
2 P P + Q P P P "
1 R v R + K !
x a b c d e f g h y

- 1) Jak využít slabinu f7?
(2 body)
- 2) Jak probijete černou obranu? (3 body)
- 3) Jak má bílý zesílit tlak na královské křídlo?
(4 body)
- 4) Najděte za obě strany nejlepší pokračování.
(5 bodů)

Černými po bílých

Komentuje velmistr Jurij Razuvajev

Převládá mínění, že styl šachisty se v podstatě formuje ne jen jeho charakterem, ale i jeho první přečtenou knihou. Pokud tomu tak je, pak mnohé závisí na náhodě. Mě byla velmi nakloněna, neboť první mou knihou byl „Mezinárodní turnaj velmistrů“ D.I.Bronštejna. Veliká kniha! Hluboká a velmi hřejivá. Často se k ní vracím i nyní.

V nedávném turnaji se mi podařilo velmi čistě přehrát mladého talentovaného mistra Anastasjana. V průběhu partie se v pozici mého soupeře vytvořily slabá bílá pole, což posléze rozhodlo o výsledku partie.

Slabost bílých nebo černých polí — to zní na první nezasvěcený pohled jako bílá nebo černá magie.

*Pochopitelně, jak mohou pole jedné z barev na desce zeslábnout ? Hle, co o této situaci píše David Ionovič ve své znamenité knize : „**Čítajíc v knihách o slabosti černých polí, nebo o útoku po černých polích, byl jsem dlouho přesvědčen, že řeč jde o něčem***

nepochopitelném nejen pro mne, ale i pro samotné autory. Pochopitelně jsem si říkal, že černá pole jsou u soupeře slabá, když jeho pěšci stojí na bílých polích a nemá černopolého střelce. V takovém případě však i své ostatní figury odvede z černých polí a na co pak v tom případě útočit ? Na prázdné pole ? Tak jsem mudroval, dokud jsem jednou nepochopil, že slabost černých polí je současně i slabostí bílých polí ! Útok po černých polích je založen na tom, že umíst'ujíc své pěšce a figury na černých polích, napadám pěšce a figury protivníka umístěné na bílých polích a ony se nemají kam skrýt.“

Nyní je na čase obrátit svoji pozornost k desce :

Anglická obrana A21
Anastasjan Razuvajev
Moskva ,1989

1.c4 e5 2.Jc3 Sb4

Obyčejně se zde hraje 2...Jf6 3.Jf3 Jc6 4.g3 Sb4. Tah v partii byl uveden do praxe gruzínským velmistrem B.Gurgenidzem, autorem mnohých originálních ideí. Po

2...Sb4 nese hra méně známý a složitější charakter, zachovávají oběma stranám více možností. Například nyní mnozí shledávají jako nejprincipálnější tah 3.Jd5

3.Db3 Jc6 4.e3 Jf6 5.Jge2 0-0 6.g3

Silněji vyhlíží 6.Jd5, na co je možné 6...Sc5 nebo 6...a5.

6...e4!?

Připomíná oblíbenou rozehrávku kanadských hokejistů. Černý posílá pěšce do bílé zóny doufaje v získání prostoru a naladění hry po bílých polích, využívající vážný přesilový bod na e5.

7.Sg2 Ve8

Okamžité 7...S:c3 je asi přesnější. Zde totiž měl bílý hrát 8.Jd5 pokračujíc v boji o iniciativu.

8.0-0 S:c3 9.K:c3 d6 10.a3?!

Toto je ovšem již přílišná ostražitost. Nebylo vhodné trpět pěšce e4 příliš dlouho. Pozornost zasloužilo 10.d3 ed 11.Jd5 s ostrou hrou.

10...Sf5 11.Dc2?

Nevhodná opatrnost. Je sice pravda, že přijímat oběť pěšce je příliš nebezpečné (11.D:b7 Je5 s útokem), ale naprosto nutné bylo 11.d3 nebo d4.

(*V podstatě tedy můžeme sledovat důsledky*

*výkonnostního rozdílu v chápání neznámé pozice mezi dobrým velmistrem a pouhým talentovaným mistrem-
pozn.překladatel)*

11....Dd7 12.b3 Je5!

Příchod jezdce na klíčové pole e5 oznamuje strategické vítězství. Taktické opodstatnění—13.J:e4 J:e4 14.S:e4 Jf3.

13.Sb2 Jf3 14.Kh1 Jg4!

To je silnější než 14...Sh3 15.J:e4 S:g2 16.K:g2, a přímá výhra za černé není vidět. Nyní by na nabízející se 15.h3 následovalo 15....Jgh2 a 16...S:h3 s výhrou. Na 15.h4 vypadá dobře 15...J:h4 16.g4 De7 se zničujícím útokem.

15.S:f3 ef 16.Dd1 Je5

Vzetí kvality 16...Sd3 17.D:f3 S:f1 18.V:f1 by bílému pomohlo. Úmysl černého vyniká ve variantě 17.d4 Sc2! 18.D:c2 Dh3 19.Vg1 Jg4 s výhrou.

17.Jd5 Jd3 18.Sc3.

Vzniklá pozice patří k tomu typu, ve kterém pokud ne všechny, tak většina cest vede do Říma. Jako dostačující nyní vypadá 18...Sh3 a bílý se nemůže vyhnout ztrátě kvality, což bylo možná nejjednodušší cestou k výhře. Vynikající bylo také 18...Ve6. Uspořádání na desce se mi ale líbilo a tak jsem

jej nechtěl narušovat.
Následujícím tahem černý plně uzavírá pozici a bílému zůstává jen bezmocné očekávání. (*jinak řečeno — soupeře si vychutnám*)

**18...Se4 19.Jf4 Ve6
20.J:d3**

Vzetí věže na e6 by vedlo k rychlému finále - 20....D:e6 a není obrana před 21...Dh3

**20...Sd3 21.Vg1 Vae8
22.g4!?** (poslední pokus se osvobodit) **22...Vg6 23.Vg3 h5!**

Rozhodující úder. Na 24.gh vyhrává 24...V:g3 25.fg f2. Naopak slabé by bylo 23.V:g4 24.Dg1 s protihrou.

**24.g5 h4 25.Vg1 Df5
26.Dc1 Ve4!**

X	A	B	C	D	E	F	G	H	Y
8	+		+		+	k	+	(
7	p	p	p		+	p	p	'	
6	+		p		+	r	+	&	
5	+		+		q	P		%	
4	+	P	+	r	+		p	\$	
3	P	P	V	I	P	p	+	#	
2	+		P		P		P	"	
1	R	Q		+	R	K	!		
x	a	b	c	d	e	f	g	h	y

Černé figury pevně ovládly bílá pole. Rozhodnutí je blízko.
27.Db2 V:g5.

Nyní na 28.S:g7 rozhoduje 28....Veg4! a na 28.V:g5— 28...D:g5 29.Vg1 Vg4 30.Dc1 Vg2 nemá bílý obranu.

Anastasjan se ale již vzdal, nekazíc krásnou pozici. Po pravdě řečeno neměl svůj nejlepší den.

Takže přes to všechno - co je to slabost černých nebo bílých polí? Proč se jedné ze stran podaří pole okupovat a proč bývá tento děj tak plný rytmu a půvabu? Tyto otázky směřují ke kořenům šachu. Zdá se mi, že je v šachu ukryto mnoho hudby. Ne nadarmo byly první varhany ve staré Anglii nazývány „Velká šachová deska“. A někdy se nám podaří nechat se unést melodií....

vm. Razuvajev

© Z časopisu Šachmaty 11/89 a
Přeložil a upravil Dr.J.Brom.